

Enciklopedično-leksikografska predstavitev Alp

Dictionnaire Encyclopédique des Alpes, uredili Pascal Kober, Dominique Vuilliamy, Sylvain Jouty, založba Glénat, Grenoble, 2006.

Novembra 2006 je pri založbi Glénat iz Grenobla (Francija) izšlo obsežno delo v dveh zvezkih s skupaj 1254 stranmi in skupnim naslovom Dictionnaire Encyclopédique des Alpes. Je velikega formata (24 x 32 cm) in vsebuje več kot 2200 slik, fotografij in drugega slikovnega gradiva, v njem je približno 100 zemljevidov, pri nastajanju pa je sodelovalo 227 avtorjev. Naslov prvega zvezka, ki obsega 463 strani, je Encyclopédie des Alpes (Enciklopedija Alp), drugi zvezek s 791 stranmi pa nosi naslov Dictionnaire des Alpes (Leksikon Alp). Gre za nadaljevanje dela Dictionnaire des Pyrénées (Leksikon Pirenejev; 940 strani), ki je izšlo leta 2000 pri francoski založbi Privat. Werner Bätzing, avtor del, kot sta »Die Alpen: Geschichte und Zukunft einer europäischen Kulturlandschaft« (Alpe: zgodovina in prihodnost evropske kulturne pokrajine; Beck, 2003) in

»Kleines Alpen-Lexikon« (Mali leksikon Alp; Beck, 1997), je julija 2007 v časniku »Neue Zürcher Zeitung« zapisal, da Dictionnaire Encyclopédique des Alpes nadaljuje evropsko tradicijo izdajanja enciklopedično-leksikografskih del, ki poteka od razsvetljenstva naprej. V »Enciklopediji Alp« nadaljuje tradicijo frankofonskih (npr. »Encyclopédie« iz leta 1780) in anglosaških enciklopedij (npr. »Encyclopaedia Britannica« iz leta 1768), v katerih najdemo daljša gesla, v »Leksikonu Alp« pa tradicijo nemško govorečih dežel, v katerih so bila v leksikonih gesla krajša (npr. »Universal-Lexicon« iz leta 1754). V prvem zvezku je 92 daljših člankov, razdeljenih na več poglavij: narava in okolje, zgodovina in umetnostna zgodovina, Alpe po državah, kultura, gospodarstvo, prosti čas in turizem, Alpe v umetnosti in prihodnost v Alpah. Članki so obogateni z več kot 700 eno- in dvostranskimi fotografijami, slikami in zemljevidi. Slovenci smo v tem zvezku zastopani le z enim člankom, t. j. splošnim člankom o slovenskih Alpah (Alpes slovènes).

Drugi zvezek prinaša 3500 krajših gesel, ki jih spremlja več kot 1500 slik in fotografij. Slovenci smo za ta zvezek prispevali kakih 60 gesel. Gesel o slovenskih Alpah je sicer nekaj več, vendar so jih napisali Francozi. Število gesel o slovenskih Alpah v prvem zvezku komaj presega odstotek vseh, v drugem pa so slovenske Alpe zastopane s približno dvema odstotkoma vseh gesel. Slovenska so, glede na to, da je v Sloveniji (po Alpski konvenciji) 4 % vseh Alp, leta 2000 pa je na tem območju živelo 4,3 % vseh prebivalcev Alp, zastopljena. Tolažimo se lahko s tem, da nismo edini, saj je največje število gesel posvečeno (jugo)zahodnim Zahodnim Alpam; to ne preseneča, saj kar tri četrtine avtorjev prihaja iz Francije (130) in francoskega gubernega dela Švice (34). Poleg tega tudi veliko italijanskih avtorjev (33) piše o Piemontu oziroma dolini Aoste. Še slabše kot nam (skupaj 14 slovenskih avtorjev) se je godilo Avstrijcem z le šestimi

in Nemcem z osmimi avtorji. Zapostavljenost nekaterih delov Alp naj bi se s predvidenim izidom dela v italijanski in nemščini zmanjšala. V pripravi je že italijanski prevod, pri katerem so le za Leksikon popolnoma predelali ali na novo napisali več kot 600 gesel, da bi delo bolj približali italijanskemu bralcu.

Predstavljeno delo je še le drugo po Bätzingovem »Malem leksikonu Alp« izpred desetletja, ki skuša zajeti vse Alpe in pri katerem ne prevladuje turistična vsebina. Slovenci na primer še nimamo dela na nacionalni ravni, ki bi na podoben način obravnavalo le slovenski alpski svet, je pa res, da so gesla iz našega sveta vključena v Enciklopedijo Slovenije. Podobno je v Avstriji, v kateri so Alpe vključene v »Österreich-Lexikon« (Avstrijski leksikon, 1966, 1995), a v njem nimajo osrednje vloge. Nasprotno pa iz Italije, v kateri Alpe niso največja makroregija, prihaja doslej najboljše delo »La montagna – Grande enciclopedia illustrata« (Gora – velika ilustrirana enciklopedija, 1983–1987).

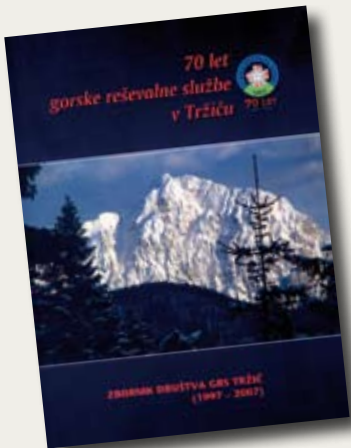
Največ »alpskih leksikonov« je izšlo v Nemčiji – poleg omenjenega Bätzingovega še »Alpen-Lexikon« (Alpski leksikon, 1977, 1983), »Lexikon der Bergfreunde« (Leksikon prijateljev gora, 1978) in »Knaurs Lexikon der Bergfreunde« (Knaurov Leksikon prijateljev gora, 1986/87), vendar je njihova vsebina bolj turistična, usmerjeni pa so pretežno na nemško govorno območje. V Švici tudi ni skupnega leksikona švicarskih Alp, obstaja pa vrsta del za posamezna gorska območja. Alpe so močno zastopane v številnih splošnih švicarskih leksikonih (na primer »Schweizer Lexikon« – Švicarski leksikon, 1991–1993, 1998/99 – ali »Historisches Lexikon der Schweiz« – Zgodovinski leksikon Švice, 2002).

Bätzing ugotavlja, da v delu Dictionnaire Encyclopédique des Alpes težko spregledamo, da so Alpe predstavljene iz nekakšne bolj ali manj »romantične perspektive«, kot območje gorskega kmetijstva in turizma oziroma

umetniški navdih. Slabše je zastopana aktualna problematika, na primer urbanizacija, moderno gospodarstvo ali sonaravni razvoj, popolnoma pa manjkajo teme, ki bi izražale pomen/vlogo Alp v posameznih alpskih državah. Kljub temu pa Bätzing pravi, da je delo brez dvoma izraz posebne »alpske zavesti«, saj »Alpe niso le gorovje, so evropska regija, ki presega državne meje in tudi v kulturnem pogledu izžareva svojo identiteto«.

Matija Zorn

Zbornik Društva GRS Tržič

Ob sedemdesetletnici Postaje GRS Tržič je izšel zbornik, ki zajema zadnje desetletje njenega dela (1997–2007) na področju reševanja v gorah. Sprva sem samo površno listal polični knjižici, potem pa mi je vzbudila zanimanje in sem jo v celoti prebral. Lahko bi jo razdelili na dva dela: prvi je bolj uraden, strokoven, drugi pa bolj literaren – opisi osebnih doživetij in občutkov. »Ko sem pred petnajstimi leti, ravno polnoleten, prišel med gorske reševalce, sem bil poln idealizma. Odraščal sem ob očetu, ki je sredi noči odhajal na reševalne akcije; včasih se je vrnil dobre volje, včasih žalosten ... Zdaj, po dolgih letih, še vedno obču-

dujem te može, ki so še vedno pripravljene tudi sredi noči iti v mraz, meglo ali veter, ker vedo, da tam nekje nekdo potrebuje njihovo pomoč ... Čas, v katerem živimo, je neizprosno. Od reševalcev se pričakuje vedno več, kar nekaj dni na leto gre na račun prostega časa za izobraževanje, usposabljanje itn. Delodajalci pa imajo manj poslušnosti za naše delo, kot so ga imeli nekoč ...« je zapisal Slavko Rožič, načelnik GRS Tržič.

V poglavju **Križ na gori** je opisan črni velikonočni ponedeljek, 29. marec 1937, ko je tržiška podružnica Slovenskega planinskega društva razpisala tekmovanje v smuku na severni strani Storžiča. Pobočje je tam zelo strmo in primerno za smuk. Ker je obstajala velika nevarnost plazov, so izkušeni ljudje tekmo odsvetovali. Mlade, razgrete, smučarsko navdušene glave jih niso poslušale. Med pristopom na startno mesto je velikanski plaz s Škarjovega roba zasul prvo skupino, devet ljudi. Ta nesreča je bila vzrok, da so pri podružnici Slovenskega planinskega društva Tržič že istega leta ustanovili reševalni odsek. V zadnjih letih so v svoje vrste sprejeli dosti mladih članov, med njimi tudi dve dekleti, čeprav to ni ravno pogost pojav. Ena je že postala reševalka, druga je še pripravnica.

Po "uradnem" delu so na vrsti članki o odpravah in skupnih turah članov in njihovih družinskih članov. Sodelovanje tržiške nujne medicinske pomoči z GRS Tržič je lepo predstavljeno z opisom nekaterih primerov nesreč. Helikoptersko reševanje v gorah je postalo pomemben način hitre in učinkovite pomoči ponesrečencem, saj so včasih odločilne že minute, ne ure. Pri nas so v ta namen prvič uporabili (še avstrijski) helikopter leta 1963 v Veliki Dnini pod S-steno Škrlatice. Slovenski helikopter je prvič sodeloval na vaji leta 1967, leta 1968 pa pri prevozu opreme ob reševanju v Čopovem stebri. Pomembno vlogo pri reševanju zasutih v plazju imajo plazovni psi, o katerih šoli in treniranju govori poglavje **Lavinci**. Omenjenih je nekaj primerov, ko je

pes pravočasno odkril zasutega in mu rešil življenje. Med avtorji sta tudi obe predstavnici nežnega spola. Nobena ni med reševalci kot zdravnica. Razprava o fizičnih sposobnostih je nesmiselna, saj moč ni vedno najpomembnejša. Nekdo je dober plezalec, obvada tehniko, prvo pomoč – ali pa ima dar, da pomirjujoče vpliva na ponesrečenca (leta 2006 je bilo na vseh postajah GRS 26 članic: 16 zdravnic, 7 reševalk in 4 pripravnice).

Sledijo različni prispevki, v katerih se razkrivajo tudi drugačne duše, kot bi jih pričakovali v včasih neprijaznem in robatem gorskem svetu. Taka je denimo odkrita osebna izpoved **Vse samo zaradi nasmeha**. Napeto se bere tudi spis o neprostovoljnem hitrem sestopu s Storžiča skozi Peto žrelo, ko je alpinista odnesel plaz in ima zdaj še en **Rojstni dan**. Pravi literarni spis z naslovom **Življenje je lepo** je pretresljiva pripoved alpinista (Janko Meglič), ki ga je odnesel plaz. V naslednjem članku nekateri reševalci opisujejo, kako so sami doživljali to reševalno akcijo. Potujemo še pod Mustagh Ato, pod katero brat in prijatelj pokojnega neseta spominsko ploščo, da jo bosta pritrčila na balvan. V članku **Led in kri** se lahko samo čudimo in obsojamo nespametno vedenje nekaterih udeležencev srečanja lednih plezalcev pod vnožjem masiva Écrin. Ker niso opoštevali opozoril in so prestopili varovalni trak, mejo med življenjem in smrtjo, sta pod tonami ledu umrla dva mlada plezalca. »Led je lep. Dokler ni krvav.« Na koncu je še nekaj veselih iskric tržiške GRS, da končamo z dobro voljo. Besedila popestrijo fotografije, posnete na vajah ali med reševanjem. Zbornik me je presenetil, ker je kvalitetna publikacija. Iz njega vejejo navdušenje, zagnanost in vdanost reševalnemu delu, ki ga opravljajo tržiški gorski reševalci. Razen dr. Iztoka Tomazina, ki je napisal že nekaj knjig, niso pisatelji. Dober zbornik jim je uspelo narediti, ker jim je odnos do reševanja v gorah uspelo preleti tudi na papir.

Mire Steinbuch